

Twórczość plastyczna dziecka w wieku przedszkolnym

„Sztuka małego dziecka jest bliższa sztuce współczesnej, dlatego trzeba się na niej znać choć odrobinę, by nie wyrządzić krzywdy dziecku i nie żądać tego, czego dokonać nie potrafi. Dziecku trzeba pozwolić myśleć, mieć oryginalne pomysły. Nie wolno tłumić jego inicjatywy, zmuszać do schematycznego myślenia, do szablonowego sposobu działania. Twórczość plastyczną dziecka należy traktować z szacunkiem i powagą, oceniać na miarę jego psychiki i możliwości.”

Irena Wojciechowska

Nawiązując do powyższego cytatu zaczęłam się zastanawiać nad tym jak rodzice odbierają wytwory plastyczne swoich pociech. Zdarzyło się kilkakrotnie, iż oglądając wytwory prac plastycznych własnych maluchów wydawali opinie, które mogły źle wpłynąć na rozwój twórczości plastycznej dzieci, zwłaszcza wtedy, gdy te opinie słyszeli sami ich bohaterowie.

Aby móc zrozumieć wytwory plastyczne dziecka w wieku przedszkolnym powinniśmy poznać charakterystyczne cechy ich twórczości plastycznej, umieć rozpoznać i konkretnie nazwać to, co chcą one za pomocą swoich umiejętności nam przekazać. W tym celu dokonam analizy stadiów rozwojowych:

- pierwszym jest okres bazgroły – trwa on od 2 – 4 r.ż.

w tym stadium wyróżnia się jeszcze podział na **bazgroty bezładne** inaczej zwane **chaotyczne** to przypadkowe zygzaki, kropki, skłębione linie plamy, które nie podlegają kontroli wzroku. Przykład : dziecko rysując wcale nie patrzy na papier. Długość i kierunek kresek zależy od budowy dłoni i ramienia, temperamentu, oraz nastroju dziecka. Pierwsze bazgroty są aktywnością motoryczną. Dziecko nie uświadamia sobie, że może robić znaki takie jakie chce.

Ważnym faktem jest uzyskanie przez dziecko kontroli nad ruchami ręki – są to **bazgroty kontrolowane i nazywane**.

Powstają wtedy linie pionowe i poziome, a w wyniku obrotowego ruchu ręki – kształty koliste i spirale. Wzrasta sprawność manualna dziecka i z czasem osiąga ono płynność ruchów, z bazgroł wyłania się koło – pierwszy zorganizowany kształt. Za pomocą kolistych kształtów dziecko początkowo przedstawia każdy przedmiot – dom, pojazd, człowieka.

Rodzice często pytają oglądając wytwory plastyczne własnych dzieci dlaczego dziecko nazwało swoją pracę np. samolot, kiedy zupełnie nie przypomina ono tego przedmiotu. Tak więc próby nazywania przez dziecko bazgroł są dowodem, że uchwyciło ono związek między sobą, a otaczającym światem – przeszło więc do

myślenia wyobrazeniowego. W tym stadium dziecko interesuje się różnymi barwami, ale kolor właściwie dobierany jest na zasadzie przypadku. **Dlatego nie należy się jeszcze martwić, że dziecko maluje tylko ciemnymi barwami.** Pojawia się zainteresowanie fakturą i materią. Zaczyna również dostrzegać zależności przestrzenne / objawia się to umieszczaniem na rysunku małych kótek w dużych/

Następnym etapem w rozwoju twórczości rysunkowej dzieci jest dorysowywanie do kółka linii prostych, nazwany przez niektórych psychologów „**wzorem słońca**”. Wzór ten będzie się ciągle powtarzał jako: słońeczko, kwiatek, głowa z włosami, ręka z palcami, drzewo z liśćmi.

W okresie bazgroł dzieci chętnie bawią się masami plastycznymi, np. gliną, czy też plasteliną – drobia ją, klepią, skleją w fazie bazgroły chaotycznej, a w fazie bazgroły kontrolowanej tworzą bryły geometryczne. Ważną formą działalności jest wycinanka, która polega przede wszystkim na rozcinaniu papieru. Ważne jest też to, że w tej fazie / bazgroły chaotycznej/ rysowane postaci ludzka i zwierzęca są do siebie podobne, dopiero w w fazie bazgroły kontrolowanej, przedmiotowej postaci zwierzęce przybierają poziomy układ tułowia, najczęściej stosowany w formie owada.

Kolejnym etapem w rozwoju twórczości plastycznej dziecka jest **faza przedschematyczna**. Dziecko poszukuje stałych form do przedstawiania przedmiotów i zjawisk. Formy te mają uproszczone i powtarzalny charakter. Rysunki dziecka stają się „graficzną komunikacją”, mogą być omawiane z dorosłymi. **Ważna jest uwaga, że dziecko więcej widzi i wie , niż przedstawia na rysunku rysuje to, co odczuwa za najistotniejsze dla danego motywu i jego znaczenia.** W plastycznej wypowiedzi formą przejściową są tzw. **głowonogi**. Jest to rysunek postaci ludzkiej na który składa się koło lub kwadrat przedstawiający głowę. Rysunek ten zawiera dużą liczbę szczegółów takich jak: oczy, nos, usta. Za pomocą linii przedstawione są ręce i nogi i są one źródłem ruchu. W tym okresie przestrzeń przedstawiana jest chaotycznie. Dziecko rysuje poszczególne przedmioty raz nisko, raz wysoko, z prawej lub lewej strony.

Z czasem dziecko poszerza swoje zainteresowanie postacią ludzką i pojawia się następna faza **głowotułowia**. W niej postać człowieka przedstawiona jest przeważnie frontem, ale to frontalne przedstawienie nie zawsze odnosi się do wszystkich części ciała. Pojawia się więcej szczegółów. Palce rąk osadzone są zwykle na przedramieniu, a nie w dłoni, głowa ma kształt koła. Początkowo rysowane przez dzieci postacie ludzkie pozbawione są ubioru. Między 5, a 6 r. ż. niektóre dzieci zaczynają przedstawiać postać ludzką w ruchu. Najpierw przedstawione są w ruchu ręce/ podniesione do góry/, potem

nogi, a korpus ciała przedstawiony z profilu. Dziecko bardzo lubi rysować: zwierzęta / ich głowy nadal podobne są do głowy człowieka, a nogi najczęściej rysują parami/ ptaki, pojazdy / zwykle mają owalne lub prostokątne kształty. Indywidualne cechy rysują dopiero 5 i 6 latka /, oraz drzewa.

Kolejnym stadium rozwoju twórczości plastycznej dziecka w okresie przedszkolnym jest **faza schematu wzbogaconego**. Pojawia się u 6 latków. Powstają kompozycje wielofigurowe powiązane ze sobą w zależności przestrzennej. Dziecko zaczyna zauważać dekoracyjność układów rytmicznych i odkrywa związek między kolorem, a przedmiotem. Pojawia się linia podstawy, na której umieszcza przedmioty, postaci i linia nieba. Zwraca uwagę na przestrzenność otaczającego świata. Intuicyjnie zaczynają stosować perspektywę pasową / rzędową / - głębina przedstawiana jest za pomocą pasów umieszczonych jeden nad drugim. Najniższy pas obrazuje plan najbliższy, a wyższe to, co dalsze. Postaci lub przedmioty, które dziecko umieszcza na poszczególnych pasach są jednakowej wielkości.

Tak więc uczmy się wydawać sądy tak, aby nie zabić tej twórczości plastycznej dzieci, twórczości, która w tym okresie rozwojowym jest bardzo wzmożona.

Monika Kuczaj

+

Anna Natorff, Krystyna Wasiluk *Wychowanie plastyczne w przedszkolu, WsiP, 1990*

Irena Wojciechowska *Twórcza aktywność dziecka, Edukacja w przedszkolu, 2001*

Anna Misiurska, *Kalendarz plastyczny w przedszkolu, WsiP, 1995*